

LANDSCHAPSKRANT

SEPTEMBER 2014

Regionaal Landschap

DIJLELAND

Regionaal Landschap Dijleland vzw wil zorgen voor natuur en landschap in de streek. Dit doen we samen met de inwoners van de regio en in overleg met overheden en verenigingen betrokken bij de open ruimte. We zijn actief in de gemeenten Bertem, Bierbeek, Boortmeerbeek, Haacht, Herent, Hoeilaart, Huldenberg, Kampenhout, Kortenberg, Leuven, Oud-Heverlee, Overijse en Tervuren.

Meer weten? www.rld.be

IN DEZE KRANT:

- Knotbomen, knoestige knapen
- Dijlelanddag, thema Grote Oorlog
- Warme Winteravonden

©BUTEN-BEELD, RENE JANSSEN

Vleermuizen houden van oorlogserfgoed. Ze verzamelen in forten, bunkers en schuilkelders om er hun winterslaap te houden.

Open Monumentendag

DUIK ONDER IN EEN SCHUILKELDER UIT WOII

Zondag 14 september, Overijse

Benieuwd hoe een schuilkelder uit de tweede wereldoorlog er langs binnen uitziet? Nieuwsgierig hoe vleermuizen hier voortaan kunnen overwinteren? Grijp je kans tijdens de Open Monumentendag om onder te duiken in dit verborgen erfgoed.

© FRED VAN WEZER

De schuilkelder werd ingericht als overwinteringsplaats voor vleermuizen. In de holle bakstenen vinden vleermuizen een veilig plekje om te overwinteren. Zo kreeg dit stuk erfgoed een nieuwe functie en de natuur een duwtje in de rug.

© RLD VZW

In 1941 besliste de gemeente Overijse om een aantal schuilkelders aan te leggen om de bevolking te beschermen tegen luchtaanvallen. In 2013 haalde Regionaal Landschap Dijleland vzw één van deze kelders grondig van onder het puin. De kelder werd uitgekuist en voorzien van nieuwe toegangsdeuren. Op deze foto zie je de inkom van de schuilkelder net na de opkuis.

De gemeente Overijse en Regionaal Landschap Dijleland vzw zetten op zondag 14 september de deuren van de historische schuilkelder op de hoek van de Waversesteenweg en de Grotstraat open voor het publiek. De schuilkelder is **doorlopend te bezoeken tussen 10u en 18u**.

Wie nog meer over het oorlogsverleden van Overijse te weten wil komen, kan zich ook inschrijven voor één van de twee **gegidste wandelingen** die die dag aan de schuilkelder vertrekken. Een goed begaanbare gezinswandeling van ongeveer 6 km leidt je langs enkele bunkers van de KW-linie en het Terlanenveld, waar een krijgsgevangenenkamp lag. Wie daarna nog niet verzadigd is,

kan de gids verder volgen naar een tweede schuilkelder gelegen onder het Justus Lipsiusplein in het centrum van Overijse.

Voor de gegidste wandelingen moet je **vóór 12 september** inschrijven bij Regionaal Landschap Dijleland vzw: info@rld.be of 016/40 85 58 (tijdens de kantooruren). Geef zeker aan welk vertrekpunt je voorkeur geniet en met hoeveel personen je komt. Er vertrekt een groep om **10u** en om **14u**. Het aantal plaatsen per groep is beperkt!

Deze Landschapskrant wordt gedrukt met financiële steun van de provincie Vlaams-Brabant en verspreid met de steun van de gemeenten Bertem, Bierbeek, Boortmeerbeek, Haacht, Herent, Hoeilaart, Huldenberg, Kampenhout, Kortenberg, Leuven, Oud-Heverlee, Overijse en Tervuren.

KNOESTIGE KNAPEN

Natuur met een verleden

© RLD

Knotbomen spreken tot de verbeelding. Mysteries ogen hun grillige vormen. Streng priemen hun takken omhoog in de lucht. Zo vormen ze het trotse onderwerp van vele schilderijen, foto's en gedichten. Maar onze voorouders vonden knotbomen ook om andere redenen interessant.

Ze ontdekten dat door bomen te knotten ze telkens opnieuw hout konden oogsten van dezelfde boom. En dat hout kende, afhankelijk van de houtsoort, talloze toepassingen in hun dagelijks leven. Het werd gebruikt als brandhout of veevoer, voor het maken van stelen en gereedschap, klompen en allerlei vlechtwerk.

Een biotoop op zich

De natuurwaarde van knotbomen valt niet te onderschatten. Heel wat dieren gebruiken de rijen knotbomen als een natuurlijke verbindingsweg waarlangs ze zich veilig kunnen verplaatsen. Net als hagen en houtkanten, vormen knotbomen dus belangrijke groene linten in ons landschap. Maar er is meer.

Op knotbomen vind je een rijk insectenleven. En bovenin de knot kunnen zelfs andere planten groeien. Knotbomen vormen ook makkelijk holten waarin vogels, zoals de steenuil, en vleermuizen een ideale nest- of schuilplaats vinden.

Jammer genoeg zijn vele knotbomen doorheen de jaren verdwenen of zijn ze lange tijd niet onderhouden. Dat is niet alleen jammer voor het landschap, maar ook voor de natuur. Een knotboom die niet regelmatig opnieuw geknot wordt, krijgt zulke zware takken dat de boom uiteindelijk open scheurt of omvalt. Maar met de duurdere energieprijzen, stijgt de interesse voor brandhout. Misschien kunnen we het knotten nieuw leven inblazen? Doe jij ook mee?

Wat is een knotboom?

Een knotboom is geen boomsoort, maar het resultaat van een snoeiwijze: het knotten. Je kan van heel wat boomsoorten een knotboom maken door de (nog jonge) stam op een bepaalde hoogte af te zagen. Op de ingekorte stam groeit daarna een krans van takken uit. Die worden allemaal om de 3 tot 12 jaar, afhankelijk van de groeisnelheid, weer afgezaagd tot tegen de stam. Door de vorming van wondweefsel ontstaat een bolvormige verdikking op de stam, de knot. Als ze regelmatig geknot worden, kunnen knotbomen bijzonder oud worden, wel meerdere honderden jaren.

De meest gekende knotboom is de knotwilg, maar ook vele andere loofbomen zoals eik, es, populier, haagbeuk en linde, verdragen het knotten goed.

 Zo doe je dat!

EEN KNOTWILG IN JE EIGEN TUIN

Het is heel makkelijk om zelf een knotwilg te planten in je tuin. Alles wat je nodig hebt is een lange tak van een andere knotwilg. Knip alle zijtakjes eraf en plant de tak 's winters een halve meter diep in de grond. In het voorjaar zullen zich overal op de stam scheuten vormen. Behoud alleen de scheuten bovenaan, op de hoogte waar je de toekomstige knot wil hebben. De andere

scheuten verwijder je. Drie of vier jaar later kan je de boom de eerste keer echt knotten.

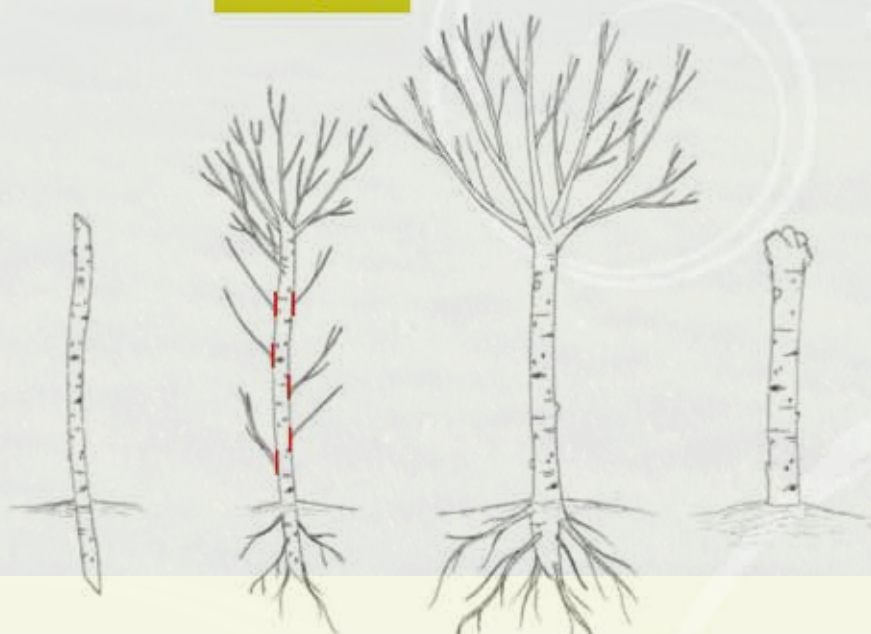
Deze planttechniek, het 'poten', lukt alleen bij wilg en populier. Wil je een knotboom van een andere soort, dan moet je eerst een jonge boom met wortelkluif planten. Hoe je verder tewerk moet gaan, lees je in de brochure 'Knotbomen, knoestige knapen'.

Winter 1
Planten van poot

Groei seizoen 1
Verwijderen van
scheuten op de
stam (behalve bo-
venste 20-30 cm)

Winter 4/5
Vóór de eerste
knotbeurt

Winter 4/5
Na de eerste
knotbeurt

© BUITEN-BEELD, MICHEL GREVEN

Even voorstellen...

KOESTERBUUR DE STEENUIL

De steenuil is de kleinste onder onze uilen: hij wordt maar 22 cm groot. Zijn helder citroengele ogen met donkere pupil geven hem een streng uiterlijk. De steenuil broedt graag in de holtes van knotbomen en oude fruitbomen. Jagen doet hij het liefst in de buurt van het nest. Hij eet vooral insecten en wormen, maar ook muizen staan op het menu en soms wel eens een kikker of kleine vogel.

Steenuilen houden van een kleinschalig landschap, waarin ze veel voedsel en broedholtes kunnen vinden. Het verdwijnen van veel hoogstamboomgaarden en oude knotbomen heeft de steenuil dan ook geen goed gedaan. Door deze landschapselementen opnieuw aan te planten en te onderhouden kunnen we de steenuilen dus vooruit helpen.

Over knotbomen kan je nog veel meer te weten komen in deze brochure.

Het is een praktische gids met vooral info over het aanplanten en onderhouden van knotbomen. Welke boomsoorten kan je knotten, hoe plant je ze aan, waarop moet je letten bij het onderhoud ...? 32 bladzijden

Je kan de brochure gratis afhalen bij Regionaal Landschap Dijleland vzw. Bestellen via post kan tegen verzendkost. Stort daarvoor 1,5 euro op het rekeningnummer BE44 0013 1352 0345 van Regionaal Landschap Dijleland vzw, Naamsesteenweg 573, 3001 Heverlee met vermelding 'Brochure knotbomen'.

De Groote Oorlog

DIJLELANDDAG

Zondag 14 september, 13u tot 18u, centrum Tildonk

De Dijlelanddag is terug van een jaartje weggeweest! Centraal thema deze keer is - uiteraard - Wereldoorlog I. Tijdens de Dijlelanddag kan je het pas geopende Belevingscentrum '14-'18 voor één keer gratis ontdekken. En met een gids van het Regionaal Landschap Dijleland kan je per fiets kennismaken met het oorlogsverleden van de omgeving. Maar naast deze zware kost is er natuurlijk ook veel gelegenheid om te ontspannen en te genieten.

EEN GREEP UIT HET PROGRAMMA

- 14u, 15u en 16u -
Prachtige rondleiding in de art nouveauzaal en kloosterkerk van Sint-Angela (45min)

Volg de gids voor een uniek bezoek aan de kloosterkerk (1880), ooit het religieuze hart van het Ursulinenklooster. Relikwiehouders contrasteren er met optredens van huidige artiesten. Sta even mee in een virtuele rij op de soepbedeling "In Vlaamse Velden" of plaats jezelf in een fragment uit "Het verdriet van België" of "Moeder, waarom leven wij?"... Dit in de wondermooie, authentieke art nouveau-feestzaal van het Sint-Angela-Instituut; een enig monument uit 1903.

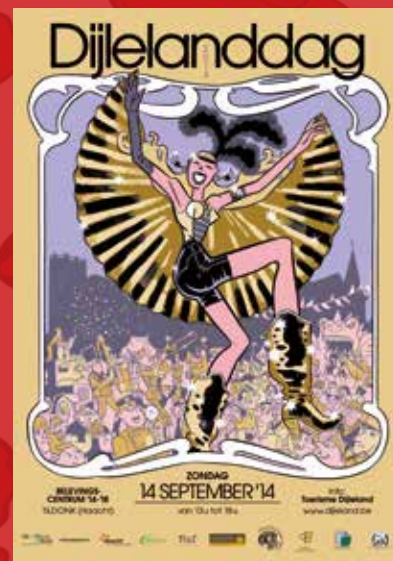
- 14u -
Bijzondere fietstocht
WO I en WO II (24 km, 2u30min)

Fiets mee langs sporen van de Eerste en de Tweede Wereldoorlog in Tildonk en Herent. Je krijgt zelfs de unieke kans om een bunker uit WOII binnenin te bewonderen. Deze bunker doet nu dienst als slaapplek voor vleermuizen. De rit start om 14u aan de stand van Regionaal Landschap Dijleland vzw. Een fiets moet je zelf voorzien. Maximaal 30 deelnemers. **Inschrijven vooraf is verplicht:** info@rld.be of 016 40 85 58. Je kan tijdens de Dijlelanddag enkel inschrijven als er nog plek vrij is.

En verder:

Optredens van Fanfare Toeterdonk en cabaretfanfare 't Schoon Vertier / Vertellingen over WOI door Riet Van Meensel en Fred Versonnen / Gratis

Ursulinenklooster Sint-Angela gezien vanuit de kloostertuin.

© COLLECTIE J.GORDTS

Tijdens de Duitse bezetting verving een os de paarden.

© COLLECTIE J.GORDTS

GROTE in vlaams
brabant
ORLOG

Het Belevingscentrum '14-'18 focust op de Vlaams-Brabantse oorlogsgeschiedenis. Het accent ligt op de mensen die deze oorlog beleefden. Centraal staan historische personen, levensverhalen en anekdotes die je mee getuige maken van de gruwel die deze oorlog met zich mee bracht. www.vlaamsbrabant14-18.be

Wanneer: zondag 14 september, 13u - 18u

Waar: Kruineikestraat en Pastoor Lambertzdreef, centrum Tildonk (Haacht)

Parking: weide aan einde van de Struisellaan

Meer info: www.dijleland.be

WARMER WINTERAVONDEN

Van oktober tot en met maart in Heverlee

Ook deze herfst en winter warmen we je graag op met zes boeiende avonden over natuur en landschap. Zes sprekers vertellen over hun favoriete onderwerp. Iedereen is welkom om te komen luisteren, elke derde woensdagavond van de maanden oktober tot en met maart in het Deelgemeentehuis in Heverlee. Inkom gratis.

15 oktober

Natuurlijke bouwstenen, brug tussen natuur en architectuur

Michiel Dusart, KBIN

Je verwacht het niet meteen, maar Vlaams- en Waals-Brabant zijn rijk aan natuursteen. Gobertange, kwartsiet, ijzerzandsteen, ... in talrijke gebouwen en monumenten in de streek vind je deze stenen terug. En hoe verder we teruggaan in de tijd, hoe sterker de relatie blijkt tussen de gebruikte bouwstenen en de eigen streek. We bekijken concrete voorbeelden en staan ook even stil bij het behoud van deze oude gebouwen. Dat levert soms problemen op, want de natuurstenen zijn kwetsbaar en er zijn niet altijd geschikte materialen voorhanden voor restauraties.

19 november

Een ecologische tuin: om van te smullen!

Frans De Smedt, VELT

De week van de smaak staat dit jaar in het teken van duurzame voeding. Een mooie gelegenheid om het te hebben over een lekkere ecologische tuin! De rodebesenstruik kent iedereen, maar er zijn nog zoveel meer lekkere struiken en planten. Bloemen sieren je tuin, maar geven ook

kleur en smaak aan je slaatje. We geven je ook een aanzet om zelf wat speciale en gemakkelijke groenten te kweken. De oogst van al dat lekkers kun je zo opsmullen of verwerken tot jam, jenever, stroop etc. Je keert naar huis terug met heel wat inspiratie om op een natuurlijke wijze van je tuin een echte genotstuin te maken.

17 december

Groen en biodiversiteit voor leefbare steden: een absolute must!

Martin Hermey, KULeuven

Steeds meer mensen zullen in de toekomst in steden wonen. De stad zal niet alleen uitbreiden richting platteland, maar ook verdichten: er zullen meer mensen per oppervlakte samenleven. De gevolgen hiervan zijn groeiende milieuproblemen. Daarbovenop komt de klimaatverandering die het hitte-eilandeffect in steden nog zal versterken. De vraag is dus hoe we onze steden leefbaar kunnen houden? Het inzetten van groen biedt aanzienlijke mogelijkheden. En vele groenvormen vergen gelukkig maar weinig ruimte: plantenmuren, groendaken, individuele bomen, groene voegen, wadi's, Tijdens deze avond tonen we een aantal van deze mogelijkheden. Het wordt een boeiende blik op onze toekomst.

De rode bosmier leeft vreedzaam samen met het Schitterend lieveheersbeestje.

21 januari

Mieren, bijzonder insecteressante dieren

Wouter Dekoninck, KBIN en Polyergus

Mieren vind je overal. Het zijn succesvolle én spectaculaire insecten. Niet alleen in de tropen, maar ook bij ons leven veel soorten met een bijzondere levenswijze: slavenmakers, parasitaire mieren, diefmieren en roofmieren. Deze avond maak je er kennis mee. Naast een overzicht van enkele bijzondere Belgische soorten besteden we ook aandacht aan de rode bosmier. Waar kunnen we deze kleine ecosysteem-ingenieurs vinden en hoe kunnen we ze helpen? Wist je dat er bij bosmieren maar liefst meer dan honderd verschillende mierengasten voorkomen? Kortom, vanavond gaat een ongekende, maar boeiende wereld voor je open.

18 februari

30 jaar natuurbeheer in de Doode Bemde

Piet De Becker, conservator Doode Bemde, VHM

De Doode Bemde, 270 hectare groot, is het belangrijkste en meest gekende natuurgebied in de Dijlevallei ten zuiden van Leuven. De Dijle mag er vrij meanderen en overstroomt en daarmee blijft Leuven gespaard van heel wat waterrellende. Sinds de opstart van het natuurreservaat in 1980 is er heel wat veranderd. Van in het begin hebben de beheerders consequent de evolutie van waterpeilen en vegetatie opgevolgd. Al dat meten leidde tot een steeds beter inzicht in het functioneren van het gebied en het bijsturen van het natuurbeheer. Want waar het beheer aanvankelijk gericht was op individuele percelen en het behoud van soorten, is er nu sprake van een landschaps- en systeembeheer. Deze avond overschouwen we de voorbije (bijna) 35 jaar en kijken ook naar de uitdagingen voor het natuurbeheer in de toekomst.

18 maart

Dood doet Leven, ook in het Zoniënwoud

Dirk Raes, Agentschap voor Natuur en Bos

Dode dieren hebben een slecht imago. Ze worden geassocieerd met stank en besmettelijke ziekten. Nochtans horen ze thuis in de natuur, net als hun 'opruimers', de aaseters. In 2008 stapte het Agentschap voor Natuur en Bos mee in het project 'Dood doet Leven' dat in Nederland was opgestart om te ijveren voor de terugkeer van grote, dode dieren in de natuur. Doel van het project was de biodiversiteit verhogen, meer te weten te komen over kadaverafbraak en het aanvaardbaar of 'doodgewoon' maken van een kadaver in de natuur. In en om het Zoniënwoud werd gedurende vier jaar aangereden wild verzameld en een plek gegeven in het bos. Uit dit project kwamen meteen ook de 'zwarte verkeerspunten' voor wild in het Zoniënwoud naar voren. Het leverde prima gegevens op waarmee men aan de slag kan om het bos te ontsnipperen.

© SHUTTERSTOCK

Wanneer:	telkens om 20 uur
Waar:	Deelgemeentehuis, Waversebaan 66, Heverlee
	Gratis deelname inschrijven is niet nodig
Meer info:	iris.buedts@c-v-n.be of 03/226 02 91

